

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนและสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ดังพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ที่ว่า "ถ้าเราจะพัฒนาประเทศต้องพัฒนาคนก่อน การพัฒนาคนต้องเริ่มที่การจัดการศึกษาให้ดี" (เจริญผล สุวรรณโชติ, อภิปราย) ด้วยเหตุนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิทยาการ ทั้งในแง่ของระบบการศึกษาและหลักสูตรสำหรับประเทศไทยซึ่ง เป็นประเทศกำลังพัฒนา การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เป็นการจัดการเพื่อพัฒนาคนส่วนใหญ่ของประเทศให้มีคุณภาพ อันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ตลอดจนเทคโนโลยีของประเทศโดยส่วนรวม ดังแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 ที่ว่า "การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาหลังประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจเพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจ และรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม" (สำนักนายกรัฐมนตรี 2520 : ๘)

หลังจากที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 มาตามลำดับแล้วนั้น ได้พบว่า โรงเรียนต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ (กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา 252๘ : 1-7) ทอสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

1.1 ครูผู้สอนไม่เข้าใจหลักสูตรและโครงสร้างของรายวิชา ไม่เข้าใจความต้องการของหลักสูตร ไม่เข้าใจในเรื่องจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่ ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามความต้องการของหลักสูตร

1.2 โรงเรียนไม่สามารถสนองความต้องการของหลักสูตรในเรื่องการเปิดสอนวิชาอาชีพได้ ขาดสถานที่ฝึกงานอาชีพ สถานประกอบการไม่ให้ความร่วมมือและค่าใช้จ่ายสูง

1.3 การจัดแผนการเรียน โรงเรียนจัดแผนการเรียนวิชาสามัญเป็นส่วนใหญ่และโรงเรียนยังไม่สามารถจัดแผนการเรียนสนองความต้องการ ความถนัดและความสามารถของนักเรียนได้มากนัก

1.4 โรงเรียนจัดเปิดสอนวิชาอาชีพไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

1.5 โรงเรียนยังไม่จัดส่งนักเรียนออกไปฝึกงานตามสถานประกอบการ

1.6 โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

1.7 โรงเรียนมีครูขาด-เกินในบางหมวดวิชาและขาดครูที่มีความรู้เฉพาะด้าน เช่นครูแนะแนว ครูวัดผล ครูสอนวิชาการงานและอาชีพ

1.8 เนื้อหาในหลักสูตรกว้างและมีมาก แต่เวลาสำหรับการจัดกิจกรรมมีน้อย

1.9 โรงเรียนขาดคู่มือและเอกสารที่ใช้ในการเรียนการสอน

1.10 แบบเรียนบางวิชายังมีเนื้อหาไม่เหมาะสม และไม่สะดวกต่อการจัดซื้อ

1.11 ครูยังไม่เข้าใจระเบียบวิธีประเมินผลตามแนวหลักสูตรใหม่

1.12 ครูไม่รู้จักนำวัสดุหลักสูตรไปใช้

2. ปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผล

2.1 ครูไม่สามารถวัดผลการเรียนได้ครบทุกจุดประสงค์การเรียนรู้

2.2 ครูไม่สามารถออกข้อสอบได้ทุกจุดประสงค์การเรียนรู้โดยเฉพาะ

2.3 เกณฑ์ในการผ่านของแต่ละโรงเรียนไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเกณฑ์ในการผ่านสูงเกินไป

2.4 ผลการประเมินไม่เป็นที่พอใจของครูผู้สอน เพราะไม่สามารถทราบความสามารถที่แท้จริงได้

2.5 แบบสอบวัดที่ครูใช้ยังไม่ได้มาตรฐาน ครูออกข้อสอบวัดไม่ครบทุกสมรรถภาพ

2.6 บุคลากรด้านการวัดผลและการประเมินผลไม่เพียงพอ และหน่วยงานรับผิดชอบยังขาด เครื่องมือที่ได้มาตรฐานบริการโรงเรียน

3. ปัญหาเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติการสอนของครู-อาจารย์ในโรงเรียน

3.1 โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ครูยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ครูยังเป็นศูนย์การเรียนรู้การสอน แสดงบทบาทของคนในฐานะผู้ป้อนวิชาและนักเรียนก็เป็นผู้รับ เท่านั้น

3.2 ครูไม่ใส่ใจในการหาความรู้ และปรับปรุงวิธีสอนให้ทันสมัย ทำให้ครูขาดเทคนิคในการสอนใหม่ ๆ

3.3 ครูไม่เตรียมการสอน และขาดความรับผิดชอบในวิชาที่สอน

3.4 ครูไม่ใช้อุปกรณ์การสอน

3.5 ครูสอนไม่เต็ม เวลาและเต็มหลักสูตร

3.6 ครูสอนแล้วไม่ติดตามผลงาน

นอกจากนี้ยังพบว่าครู-อาจารย์ขาดความรู้ในหลักวิชาครูและจิตวิทยาการศึกษา ครู-อาจารย์บางคนต้องทำหน้าที่หลายอย่าง ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติการสอน ไม่เข้าใจหลักการ แนวทางการสอนโดยยึดวัตถุประสงค์ ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

4. ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียนการสอน

4.1 โรงเรียนขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน

4.2 โรงเรียนมีอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่ตรงตามความต้องการ

4.3 โรงเรียนไม่มีแผนการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนร่วมกัน

4.4 โรงเรียนขาดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการใช้

4.5 โรงเรียนขาดสถานที่เก็บอุปกรณ์ที่เหมาะสมโดยเฉพาะ

5. ปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาทั่วประเทศ โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานของสำนักทดสอบทางการศึกษา ซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา และสำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ ได้ทำการทดสอบในปีการศึกษา 2525 ในวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และหลานนามัย พบว่าทุกรายวิชาที่ทำการทดสอบ คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ซึ่งพอจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวในการเรียนของนักเรียนและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

จากการสรุปผลการพัฒนาการศึกษาและประเด็นปัญหาหลักของแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) หนึ่งในปัญหาและสาเหตุที่ทำให้การศึกษายังไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควรคือ

การเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษา แม้การเรียนการสอนด้านความรู้ วิชาการ สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ สาเหตุที่สำคัญส่วนใหญ่เนื่องมาจากวิธีการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพ ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยเฉพาะโรงเรียนในชนบท การนิเทศการศึกษากระทำไม่ได้ทั่วถึงและไม่เพียงพอทั้งยังขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้การนิเทศภายในโรงเรียนยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร

(สำนักนายกรัฐมนตรี 2529 : 16-17)

ดังนั้น ในนโยบายการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) จึงกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีมาตรการดังนี้

1. เร่งรัดพัฒนาครู-อาจารย์ให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในวิธีการสอนตามหลักสูตร ตลอดจนมีความสามารถในการผลิตสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น และสามารถเลือกใช้สื่อและอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับวิชาที่สอน
2. พัฒนาเนื้อหาสาระและวิธีการเรียนการสอนให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ และมุ่งเน้นการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
3. ปรับปรุงการผลิตวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนให้มีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพ

4. ปรับปรุงการนิเทศ การวัดผล การติดตามและประเมินผลการเรียน การสอนโดย เร่งรัดพัฒนาศึกษานิเทศก์ และจัดให้มีการนิเทศในโรงเรียนอย่าง สม่ำเสมอ

5. ปรับปรุงการแนะแนวการศึกษา และการแนะแนวอาชีพให้มี ประสิทธิภาพสูงขึ้น

(สำนักนายกรัฐมนตรี 2529 :26-27)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าขณะนี้การจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนมัธยมศึกษาได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผล ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียน สภาพการปฏิบัติการสอนของครู-อาจารย์ อุปกรณ์การเรียนการสอน ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะมีผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สมควร ที่จะต้องมีการแก้ไขและหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาโดยรีบด่วน เพื่อให้การจัดการเรียน การสอนในโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งแนวทางในการดำเนินงานอย่างมี ระบบและเกิดประสิทธิภาพสูงนั้น ต้องใช้การนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือ ปัจจุบันการนิเทศ การศึกษาโดยศึกษานิเทศก์ไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึงอันเนื่องมาจากการขยายตัวด้าน จำนวนและขนาดของโรงเรียนทำให้บุคลากรในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น เมื่อ เป็น เช่นนี้การที่ กรมสามัญศึกษาซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการจัดการศึกษาในระดับนี้จะตรวจตราควบคุม คุณภาพการศึกษาให้ได้ระดับใกล้เคียงกันทุกโรงเรียนจึง เป็นสิ่งที่สุควิสัย อีกทั้งจำนวนศึกษา นิเทศก์ก็มีได้เพิ่มขึ้นตามอัตราส่วนที่เหมาะสมกับครู-อาจารย์ในโรงเรียน ตลอดจนสภาพ ปัจจุบันของการจัดการศึกษาได้พัฒนาก้าวหน้ามากขึ้น มีการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งข้อจำกัดในเรื่อง บุคลากร เวลา และงบประมาณ จึงทำให้ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์มีความท้อใจโรงเรียน มากขึ้น การแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้สามารถทำได้โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในโรงเรียน โดยผู้บริหารและครูร่วมมือกันปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยจัดทำอย่างมีระบบ ให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน ก็ย่อมจะเกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ครู-อาจารย์มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งวิธีการที่กล่าวนี้คือ "การจัดการนิเทศงาน วิชาการภายในโรงเรียน" อันเป็นวิธีการหรือกระบวนการหรือกิจกรรมที่บุคลากรภายใน

โรงเรียนคิดขึ้น เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติของบุคลากรภายในโรงเรียน มีผลทำให้ การบริหารและการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมสามัญศึกษา 2530 : 1) บุคลากรภายในโรงเรียนที่กล่าวถึงนี้หมายถึงผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ หัวหน้างาน รวมถึงครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ ซึ่งโรงเรียนได้คัดเลือก หรือแต่งตั้ง เพื่อช่วยเหลือครู-อาจารย์ในการพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

กรมสามัญศึกษาโดยความร่วมมือของกองแผนงานและหน่วยศึกษานิเทศก์ ได้จัดประชุม สัมมนาบุคลากรโรงเรียนกลุ่มทดลองในโครงการพัฒนาการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน มัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จำนวน 9 โรงเรียน ในเขตการศึกษา 12 เมื่อเดือน เมษายน 2528 เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนและ สามารถนำแนวทางไปทดลองปฏิบัติในโรงเรียนได้ จากนั้นก็ได้ดำเนินการนิเทศ ติดตามและ ประเมินผล การจัดการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนทดลองทั้ง 9 โรงเรียน และนำผล การทดลองมาสัมมนาสรุปผลการปฏิบัติงาน เมื่อเดือนมกราคม 2529 ณ โรงเรียนชลบุรี "สุขบท" จังหวัดชลบุรี ผลการสัมมนาครั้งนี้ กรมสามัญศึกษาได้นำมาปรับแนวทางการดำเนินงาน นิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนให้ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในปีงบประมาณ 2529 กรมสามัญศึกษามีนโยบายให้เขตการศึกษาแต่ละเขต ดำเนินการขยายผลโดยมุ่งหวังกลุ่มเป้าหมายเฉพาะโรงเรียน ประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สำหรับในปีงบประมาณ 2530 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นโรงเรียนทดลอง คือโรงเรียนมัธยมศึกษา ในส่วนกลาง จำนวน 29 โรงเรียน ในส่วนภูมิภาคเขตละ 2-3 โรงเรียน เป็นโรงเรียน ขนาดใหญ่ 1-2 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 1 โรงเรียน รวมเป็น 33 โรงเรียน ดังนั้น ในปีงบประมาณ 2530 จึงเป็นโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมายทั้งในส่วนกลางและส่วน ภูมิภาค จำนวน 62 โรงเรียน โดยหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาได้จัดทำคู่มือการ จัดการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน และผู้นิเทศภายในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องดังกล่าวสามารถปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ได้อย่างเป็นระบบและถูกทิศทาง จากนั้นกรมสามัญศึกษาก็จะได้ดำเนินการนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลเพื่อหาข้อสรุปผลการทดลอง ซึ่งจะนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา

งานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน เพื่อขยายผลอย่างกว้างขวางต่อไป และคาดว่าเมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนและครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น และเจตคติต่อการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนที่ดีขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของกรมสามัญศึกษาในมัจจุบัน ได้มีผลการวิจัยต่าง ๆ ซึ่งถึงสภาพของการปฏิบัติงานนิเทศศึกษาภายในโรงเรียนดังนี้

ประสงค์ สังขะไชย (2526 : 133-136) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4" พบว่า ผู้บริหารและครูเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าควรจะจัดงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน 8 งานคือ การวางแผน การนิเทศ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดอำนวยความสะดวกและวัสดุอุปกรณ์ งานบริการพิเศษอื่น ๆ งานเกี่ยวกับชุมชน และงานการประเมินผล ส่วนปัญหาและอุปสรรคพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติการณ์เทศเป็นครั้งคราว และไม่มีระบบแบบแผน

นิวัตร นาคะเวช (2528 : จ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 4" พบว่า โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ ขาดวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญ ขาดการนิเทศและติดตามผลอย่างค่อเนื่อง ครูขาดการยอมรับและขาดศรัทธาค่อผู้นิเทศครูไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมการนิเทศ รวมทั้งขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการนิเทศ

ศิริวรรณ ฉายะเกษตริน (2529 : ฉ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การนำเสนอรูปแบบการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 5" พบว่า ในส่วนที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในโครงการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ที่ได้รับการระบุมามากคือ ปัญหาและอุปสรรคทางด้านบุคลากรและการจัดการ ได้แก่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีดำเนินงานในโครงการอันเนื่องมาจากสาเหตุที่ผู้นิเทศภายในโรงเรียนยังขาดความรู้และทักษะในการนิเทศการศึกษา และขาดการแนะนำจากผู้มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน การจัดระบบยังไม่มีประสิทธิภาพ งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ

กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา (2529 : 60-69) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ในส่วนของการปฏิบัติงานของโรงเรียนกลุ่มทดลอง โรงเรียนกลุ่มทดลองได้มองเห็นความสำคัญของการจัดการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนว่า เป็นงานที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนโดยตรง ควรได้มีการจัดทำอย่างสม่ำเสมอ และการดำเนินงานของโรงเรียนส่วนใหญ่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานหรือโครงการที่ได้กำหนด ส่วนในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากบุคลากรของโรงเรียนที่พบจากการดำเนินงาน ได้แก่

1. ปัญหา เรื่องความ เข้าใจ เกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนไม่ตรงกัน
2. ปัญหา เรื่องการยอมรับและทักษะของผู้นิเทศ
3. ปัญหา เรื่อง เวลาการปฏิบัติงาน

จากการที่ได้ศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพอสรุปได้ว่า การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนยังมีการปฏิบัติกันน้อย ทั้ง ๆ ที่เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการและครู-อาจารย์ที่ทำหน้าที่หัวหน้าหมวดวิชา และพบว่าสิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการนิเทศงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในขณะนี้ปัญหาหนึ่งที่สำคัญคือ เรื่องความ เข้าใจของผู้บริหารและครูต่อการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน โดยเฉพาะจากผลการวิจัยของกองแผนงาน กรมสามัญศึกษา ได้ระบุเอาปัญหาเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนไว้เป็นอันดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากความเข้าใจต่อการนิเทศงานวิชาการของบุคลากรภายในโรงเรียน เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานการนิเทศงานวิชาการเป็นอย่างยิ่ง หากบุคลากรภายในโรงเรียนไม่มีความเข้าใจแล้ว การดำเนินงานก็จะไม่ประสบผลสำเร็จอย่างแน่นอน กรมสามัญศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญและตระหนักในปัญหานี้เป็นอย่างดี จึงได้ให้ความสนใจและสนับสนุนให้นิสิตได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ตามหนังสือที่ ศธ. 0808/29453 ลงวันที่ 29 ตุลาคม 2530 เรื่อง การสนับสนุนการทำวิจัยของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย เนื่องจากการศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูต่อการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนยังไม่มีผู้ทำการศึกษามาก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้งกับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษาทั่วประเทศ จึงได้

ทำการวิจัยเป็นคณะโดยแบ่งการวิจัยออกเป็นภาคต่าง ๆ ตามสภาพภูมิศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนการจัดการศึกษาของประชากรในภาคหนึ่ง ๆ นั้น จะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ทำให้สรุปผลการวิจัยได้ มองเห็นภาพรวมของแต่ละภาคอย่างชัดเจน การวิจัยจึงได้แบ่งทำเป็นคณะรวม 4 คน ดังนี้

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน
2. โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลางและภาคเหนือ ซึ่งได้แก่เขตการศึกษา 1, 5, 6, 7, 8 จำนวน 1 คน
3. โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก ซึ่งได้แก่เขตการศึกษา 9, 10, 11, 12 จำนวน 1 คน
4. โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้ ซึ่งได้แก่เขตการศึกษา 2, 3, 4 จำนวน 1 คน

สำหรับผู้วิจัยเองสนใจและจะทำการวิจัยในเรื่อง "การศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูต่อนโยบายของงานวิชาการภายใต้โครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคใต้" เพื่อจะได้นำผลการวิเคราะห์เป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา อีกทั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาศาสตร์ทางด้านการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นอีกประการหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูต่อนโยบายของงานวิชาการภายใต้โครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูต่อนโยบายของงานวิชาการภายในโรงเรียนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานภายใต้โครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของกรมสามัญศึกษาปี 2530

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษากับผู้บริหารและครูภายใต้โครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ปี 2530 ในภาคใต้ ซึ่งได้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 2,3 และ 4 จำนวน 9 โรงเรียนดังนี้

(1) โรงเรียนนราสิกขาลัย	จังหวัดนราธิวาส
(2) โรงเรียนนราธิวาส	จังหวัดนราธิวาส
(3) โรงเรียนร่มเกล้า	จังหวัดนราธิวาส
(4) โรงเรียนทักษลุง	จังหวัดพัทลุง
(5) โรงเรียนป่าบอนพิทยาคม	จังหวัดพัทลุง
(6) โรงเรียนสุราษฎร์ธานี	จังหวัดสุราษฎร์ธานี
(7) โรงเรียนวิเชียรมาตุ	จังหวัดตรัง
(8) โรงเรียนลิเกาประชาผดุงวิทย์	จังหวัดตรัง
(9) โรงเรียนท้ายเหมืองวิทยา	จังหวัดพังงา

คำถามที่ต้องการคำตอบจากการวิจัย

ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจต่อการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานภายใต้โครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา ในปีการศึกษา 2530 มากน้อยเพียงใด

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาส่งเสริมการจัดการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภายใต้โครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา

2. ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อกรมสามัญศึกษาในการนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนมัธยมศึกษา

หมายถึงสถานศึกษาในสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่เปิดสอน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย ภายใต้โครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน ทั่วประเทศจำนวน 62 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น โรงเรียนในส่วนกลาง 29 โรงเรียน และโรงเรียน ในเขตการศึกษา 33 โรงเรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคใต้

หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตการศึกษา 2,3 และ 4 ที่อยู่ภายใต้โครงการนิเทศงานวิชาการ ภายในโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา

การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน

หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการหรือกิจกรรมที่บุคลากร ภายในโรงเรียนคิดขึ้น เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะและ เจตคติของบุคลากรภายในโรงเรียน มีผลทำให้การบริหารและการ เรียนการสอน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ความเข้าใจต่อการนิเทศงานวิชาการ

ภายในโรงเรียน

หมายถึง ความเข้าใจของผู้บริหารและครูต่อการ นิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนที่เกิดขึ้นจากการ ปฏิบัติงานภายใต้โครงการนิเทศงานวิชาการภายใน โรงเรียนของกรมสามัญศึกษา ปี 2530

ผู้บริหาร

หมายถึงผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ครู

หมายถึงบุคลากรภายในโรงเรียนที่ได้รับการอบรม ในโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน ซึ่ง ประกอบด้วยหัวหน้าหมวดวิชาทุกหมวดในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย โดย

1) วิเคราะห์เอกสารการอบรม คู่มือการปฏิบัติงานการนิเทศงานวิชาการ ภายในโรงเรียน หลักสูตรการสัมมนาการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน ที่ใช้ในการ อบรมสัมมนาผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาภายใต้โครงการนิเทศงานวิชาการภายใน โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษาต่าง ๆ ทั้ง 12 เขตการศึกษา

2) สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ผู้ดำเนินงานตามโครงการ ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่เข้ารับการอบรมตาม โครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา

3) นำผลการวิเคราะห์จากข้อที่ 1 และ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับ โครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนตรวจและพิจารณาแก้ไข เพื่อนำไปเป็นกรอบ ความคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูต่อการนิเทศงาน วิชาการภายในโรงเรียนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานภายใต้โครงการนิเทศงานวิชาการภายใน โรงเรียน โดยผู้วิจัยสร้างเครื่องมือจากกรอบความคิดที่วิเคราะห์ได้จากขั้นตอนที่ 1 ซึ่งได้ ผ่านการแนะนำและพิจารณาแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้น นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (TRY OUT) กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรเป้าหมาย แต่เคยผ่านการอบรมและได้รับความรู้เกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนมาแล้ว จำนวน 30 คน เพื่อหาอำนาจจำแนก (DISCRIMINATION) ความยากง่าย (DIFFICULTY) และความเที่ยง (RELIABILITY) ของเครื่องมือ จากนั้นจึงนำเครื่องมือที่ได้รับการ ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปใช้กับกลุ่มประชากรเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้บริหารและครูในเขตการศึกษา 2,3 และ 4

กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหารโรงเรียนได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน

อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ ฝ่าย
วิชาการ จำนวน 18 คน และครูได้แก่หัวหน้าหมวดวิชาทุกหมวดในโรงเรียน จำนวน 104 คน
รวมเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด 122 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้บริหารและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 2,3
และ 4

เขตการศึกษา	โรงเรียน	จำนวนประชากร	
		ผู้บริหารโรงเรียน	ครู
2	โรงเรียนนราสิกขาลัย	2	12
	โรงเรียนนราธิวาส	2	12
	โรงเรียนร่มเกล้า	2	10
3	โรงเรียนพัทลุง	2	12
	โรงเรียนป่าบอนพิทยาคม	2	11
	โรงเรียนสุราษฎร์ธานี	2	12
4	โรงเรียนวิเชียรมาตุ	2	12
	โรงเรียนลิเกาประชาผดุงวิทย์	2	11
	โรงเรียนท้ายเหมืองวิทยา	2	12
	รวม	18	104

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานเป็น 2 ขั้นตอนคือ

1. การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. การศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูต่องานนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 2 ขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบวิเคราะห์เอกสารการอบรม โดยใช้วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา และการปฏิบัติงานตามโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (STRUCTURED INTERVIEW) ใช้สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจุดประสงค์ เนื้อหา และการปฏิบัติงานภายใต้โครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน

ข้อมูลจากเครื่องมือทั้ง 2 ชนิดข้างต้นจะนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบการวิจัย และใช้เป็นกรอบความคิดสำหรับเครื่องมือในการวิจัยในขั้นที่ 2 ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 2 เป็นเครื่องมือศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูต่องานนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานภายใต้โครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (CHECK LIST)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบเลือกแบบ (MULTIPLE CHOICES) โดยคำถามแต่ละข้อประกอบด้วยคำตอบ 4 ตัวเลือก และมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และตามไปเก็บรวบรวมด้วยตนเองทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลที่ได้จากแบบวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารการอบรม แบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อกำหนด เป็นกรอบความคิดสำหรับสร้าง เครื่องมือการวิจัยในขั้นตอนที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2

1. ตัวแปรที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1.1 ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

- ขนาดของโรงเรียน
- อายุ
- อายุราชการ
- วุฒิทางการศึกษา

1.2 ตัวแปรตาม

ความเข้าใจต่อการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เดียวกับ เรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน
- แนวทางในการจัดการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน
- กิจกรรมการนิเทศ
- ทักษะของผู้นิเทศ
- การนิเทศแบบคลินิก
- การวางแผนการนิเทศ
- การเขียนและประเมินผลโครงการนิเทศ

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) คำนวณหาค่าสถิติดังนี้

2.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ความเข้าใจของผู้บริหารและครูต่อนิทรรศงานวิชาการภายในโรงเรียน วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยของคะแนนมาตรฐาน (\bar{X}_t) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. เสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของตารางและแผนภูมิประกอบการบรรยาย

การเสนอผลการวิจัย

ในการเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ลำดับขั้นตอนการเสนอ ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย

- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ขอบเขตของการวิจัย
- คำถามที่ต้องการคำตอบจากการวิจัย
- ประโยชน์ของการวิจัย
- คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย
- วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

- ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- การเก็บรวบรวมข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 การวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรมและภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย